

چشم انداز

شکایت از نقدنویس

سینما داران ایتالیا یکی از نقدنویسان معروف این کشور را بخاطر انتقاد از وضع اسفبار سینماها به دادگاه کشانده‌اند. آنک، ANEC (انجمن ملی سینما داران ایتالیا) با شکایت از تلوویزیون، منتقد فیلم روزنامه ربولیکا، دست به اقدام بی‌سابقه زده است. آنک، بزرگترین عضو آگهی GIS (انجمن سرگرمی-سازان ایتالیا) است.

کریک در مقاله «مفصلی از ناراحتی و خرابی روزافزون دستگاه‌های تهیه، صندلیها، پرده، وسایل صوتی و آپارات سینماها خرده می‌گیرد و سینما داران را افرادی بی‌توجه و بی‌علاقه به کار خود می‌داند. آنک در شکایت خود می‌گوید که نظرها کریک پایه و اساسی ندارد و تنها به تعداد انگشت شماری از سینماهای ایتالیا ابراد وارد است. دلیل این ادعا، ۱۵۰ میلیارد لیر (پنجده و چهار میلیون دلار) است که در چند سال گذشته خرج نوسازی سینماهای ایتالیا شده است. آنک، که از کریک مطالبه ۵۴ هزار دلار خسارت کرده، مدعی است که مقاله او «علا» تماشاگران را از رفتن به سینما منع می‌کند و به مشکلات مالی سینماها دامن می‌زند. اقدام آنک، چند هفته بعد از محکوم شدن خبرنگاری از مجله‌های سیاسی ایتالیا به شدن ماه حیس به جرم «افراق در بیان واقعیت و کلی گویی افترا آمیز» صورت می‌گیرد و نظاران، آن را چراغ سبزی برای شکایت سینما داران تلقی کرده‌اند.

کریک ۳۵ سال است که گزارش به دادگاه می‌افند و اولین باریست که گذارش به دادگاه می‌افتد و بیش از این هیچ‌گاه متهم به بخش اکاتیو و تبست و افترا نشده بود. کریک در واکنش نسبت به دادخواست سینما داران گفته است: «وضع سینماهای ایتالیا بر کسی پوشیده نیست و مشکل می‌توان قبول کرد که نوشتن درباره این موضوع جرم باشد. فکر می‌کنم عوض کردن آپارات و تعمیر یک ردیف از صندلیها، خرج کمتری از عرضحال دادن به سینماها داشته باشد.»

قتل عام بزرگ

نگرانی برای سلامت سینماگران و فعالان سینمایی، با یک تاسف عمیق برای نابودی بخش عظیمی از میراث سینمایی توام شده است. مجله پیام یونسکو در شماره ویژه‌ای که در تجلیل از نقش آرشوهای فیلم انتشار داده است، برده از یک قتل عام بزرگ سینمایی برمی‌دارد و نشان می‌دهد که چگونه با نابودی یا کم شدن هزاران فیلم سینمایی در سه مرحله، دنیا از گنجینه فرهنگی ارزشمندی برای بررسی زندگی گذشتگان، محروم شده است. پیامدهای این خسارت برآمده، بسیار نگران دهنده است: تقریباً نیمی از تمام فیلمهایی که از اختراع سینما در سال ۱۸۹۵ تا سال ۱۹۵۰ ساخته شد، بر اثر تغییر سلیقه تماشاگران و تحولات فنی، از بین رفتند. نخستین موج نابودسازی، در سال ۱۹۲۰ اتفاق افتاد. در این سال فیلمها پخته‌تر و حرفه‌ای‌تر شده بودند و طول آنها به‌طور متوسط به یک ساعت و نیم می‌رسید. بازیگران پروتان جای سرگرمی سینما نایب‌الیهای قبل را گرفته بودند و پختی کنندگان می‌خواستند هرچه زودتر از شر فیلمهایی که دیگر ارزش تجاری نداشتند، خلاص شوند. براینبار اصلی این دوره، سینما به‌اصطلاح «ابتدایی» بود - سینما مخصوص سرکها و بازارهای نگاره و بتگاههای شادمانی. او را فحشهایی که با خیساندن تخریب آمولسیون فیلمها به‌دست می‌آوردند، مشتریان انبوه فیلمهای مرزود بودند. هشتاد و پنج درصد فیلمهایی که تا سال ۱۹۲۰ در آمریکا ساخته شده بود، به این طریق از بین رفت. فرانسه، ایتالیا و کشورهای اسکاندیناوی نیز دست به خانه تکلیی سیرحانه‌ای زدند و بسیاری از نخستین کارهای ژرژ ملیس، فردینان زگا، آیل گانس، موریتس ایتزبر، و ویگور شوستروم به‌کام فریورفتند. با به پایان رسیدن دوره صامت در حوالی سال ۱۹۳۰، موج دوم قتل‌عام از راه رسید.

سینما از بیخ و بن دگرگون شده بود. از نظر قطع فیلم، اندازه معمولی ۳۵ میلیمتری سرجای خود باقی ماند، اما ابعاد تصویر برای جا دادن به حاشیه صوتی کوچکتر شد. آپاراتها تغییر کردند یا اصلاح شدند. گفتگو و آواز به پرده هجوم برد و نسل جدیدی از بازیگران شاعر جانشین ستارگانی شدند که بلند نبودند حرف بزنند. طی دو سال، خوراها فیلم که دیگر به درد نمایش نمی‌خورد، در اختیار آژانسیها و خنزر و پزیریها قرار گرفت. به این ترتیب، ایتالیا ۸۰ درصد، آمریکا ۷۵ درصد، و فرانسه ۷۵ درصد از فیلمهای خود را از دست دادند. در کشورهایی که آرشو فیلم دولتی وجود داشت و حداقل یک تکلیف و بویسیف را از هر فیلم نگه می‌داشتند، میزان تلفات کمتر بود (آلمان ۴۰ درصد و سوئوی ۱۰ درصد).

سومین مرحله نابودی در اوایل دهه پنجاه موقوع پیوست. تا آن زمان نوار نارنجی که آمولسیون حساس به نور روی آن کشیده می‌شد از جنس نیترا سلولوزی (سلولوزید) بود که ماده‌ای اشتعال پذیر و خطرناک است. هنگامی که تعدادی از دولتها استفاده از فیلم نیترازی را ممنوع کردند، سازندگان فیلم خام، اسنات سلولزی را به‌کار گرفتند و فیلم «بی خطر» را به بازار فرستادند. تکلیف فیلمهای نیترازی باید هرچه زودتر روشن می‌شد. شاکهارها را حفظ کردند و فیلمهای معمولی را دور ریختند. حدود سی درصد فیلمها نیز در این دوره از میان رفت.

آر. و. د. گلیسان، سردبیر پیام یونسکو، در سرفاله خود، فعالیت پرتخر آرشوهای فیلم را که با سینما به‌همان وسیله‌ای برای انتقال میراثهای هنری، فرهنگی و اجتماعی برخورد می‌کنند، می‌ستاید و قطعنامه ۱۹۸۰ یونسکو تحت عنوان «توصیه در مورد حفظ و حراست و تعمیر مشترک» را گامی در جهت حمایت از هنری می‌داند که از رفتار ناعادلانه رنج کشیده است. تجلیل آری گلیسان از آرشوهای فیلم می‌پایه نیست، زیرا کوشش آن‌ها برای جمع‌آوری فیلمهای قدیمی از گوشه و کنار جهان، ضایعات قتل‌عام سینمایی را تا اندازه‌ای - هرچند مختصر - جبران کرده است. برخی از فیلمهای برجسته‌ای که روزی گمان می‌رفت کاملاً نابود شده‌اند، در سایه تلاشی آرشوهای فیلم و دوستاران سینما به‌دست آمده‌اند - مثلاً، مدتها تصور می‌شد که تمام نسخه‌های فیلم بزرگی از دفتر جنون (۱۹۲۶)، شاکهار حیرتانگیز کینوگازا، از بین رفته است، اما در سال ۱۹۷۱ نسخه‌ای از آن را در میان خرت و پرتهای آلاچیق باغچه خانه کینوگازا پیدا کردند. جستجو برای بازیابی فیلمهایی که تعدادی از آنها نخستین سنگ بنای فیلمسازی در برخی از کشورها به‌شمار می‌آیند، هنوز ادامه دارد. برای نمونه، در هندوستان در بدر به دنبال عالم آزا، نخستین فیلم ناطق این کشور می‌گردند که در سال ۱۹۲۱ توسط یک روشنی به نام اردشیر ایرانی ساخته شد. اردشیر ایرانی همان فیلمسازی است که نخستین ناطق ایرانی، دختر لر، را در بمبئی کارگردانی کرد.

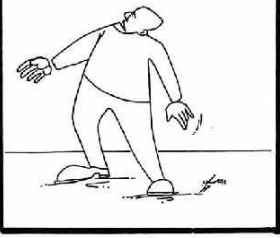
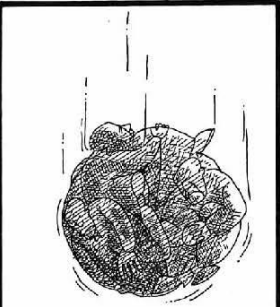
بازداشت

یک سینماگر

آرشوهای سیاسی فیلیپین، سینماگران را هم بی‌تصیب نگذاشته است و با دستگیری لینیوپروگا، فیلمساز سرشناس این کشور، تلاش همجانمایی در محافل سینمایی دنیا برای آزادی او شروع شده است. اواخر رستمان گذشته، در جریان تظاهراتی که برای حمایت از اعتصاب کارکنان موسسه‌های حمل و نقل در مانیل برپا شده بود، پلیس هشت تن از اعضای گروه «هنرمندان متحد فیلیپین» را دستگیر کرد. یکی از آنها لینیوپروگا بود که به عنوان مبارزی خشکنی ناپذیر علیه سانسور و یکی از مخالفان فردیناند مارکوس، رئیس جمهور فیلیپین، سرشود دارد. بازداشت هشت هنرمند براساس فرمانهای شماره ۱۸۲۶ و ۱۸۲۵ مارکوس، که اجازه توقف «شورشیان» را به پلیس می‌دهد، صورت گرفت. بروگا یک هفته بعد به‌دست کفیل آزاد شد، اما پس از چند روز مجدداً او را دستگیر کردند و به محل ناطلمونی انتقال دادند. فرانسس فورد کاپولا، جورج لوکانو و تعدادی دیگر از فیلمسازان آمریکایی، طی تلگرافی به مارکوس خواستار آزادی لینیوپروگا شده‌اند.

سیمون سنوره، بازیگر بلندآوازه، در تلویزیون فرانسه ظاهر شد و به بازداشت او اعتراض کرد. در لندن، آنتونی اسمیت، به نمایندگی از طرف موسسه فیلم بریتانیا (بی اف آی) و هولی کریستی جزو نخستین کسانی بودند که نگرانی خود را از زندانی شدن بروگا ابراز کردند (بروگا سال پیش جایزه بی اف آی را به‌عاطر فیلم پایان کو BayanKo به‌دست آورد). از سال ۱۹۸۳، که به‌دنبال تروپینگکاتگینو - سیاستمدار و رهبر مخالفان - در فرودگاه مانیل، موج گسترده اعتراضی - اعتصاب سراسر کشور را دربر گرفت، رژیم مارکوس سنگینتر شده و معلوم نیست فعالیت جهانی برای رهایی بروگا به‌حالی برسد.

لینیوپروگا، چند روز قبل از دستگیری‌اش، مصاحبه‌ای با نشریه نیویورک وست انجام داد که اکنون قسمتی از آن ضمن شوخی یافته است: «تا حالا گمان می‌کردم که شهرتم می‌تواند مرا حفظ کند، اما وقتی اکتیو را برای بیست هزار شاهد و چهار خبرنگار خارجی می‌کشند، فکر می‌کنم که با این عمل موضوع خود را به حد کافی مرگ کرده‌اند. اگر بخواهند کسی را سر به‌نیمت کنند، براحتی از عهده این کار برمی‌آیند.»

حادثه در استانبول

در استانبول، به موزیتس دهادلن، دبیر جشنواره فیلم برلین، کتک مفصلی زدنند که انگیزه اصلی آن هنوز روشن نشده است. دهادلن در جریان یک سفر تحقیقاتی سینمایی از ترکیه دیدار می‌کرد که سه مرد ناشناس با مشت و لگد به جان او افتادند. حمله اوایل عروب در یکی از بزرگراههای پررفت و آمد استانبول اتفاق افتاد و سرصورت او چند جا شکست برداشت. دهادلن می‌گوید که بیشتر از نیم ساعت بی‌هوش بود، اما هیچ‌کس به بیشتر نیاید و نتوانست اتومبیلی را که از آنجا می‌گذشت متوقف کند. سراجام ماشین تریک پس از راه رسید و او را به بیمارستان بردند. سردهادلن را پنج بخیه زدنند و صورتش را پانسان کردند.

دبیر جشنواره فیلم برلین می‌گوید که «ظاهر» قصد ضاربان، سرقت بوده است - ساعت و کیف او را ربودند - اما امکان انگیزه سیاسی را در پشت این حمله رد نمی‌کند و معتقد است که شاید با از تسویه حساب کرده باشند. دهادلن چندی پیش، برای ستایش از پلماز گونی، فیلمساز ناراضی ترک که مدتی قبل بر اثر بیماری درگذشت، برنامه روز بر آثار او را در برلین ترتیب داد. خانم ملیتاموکوری، بازیگر سابق و وزیر فرهنگ طیبا بوغان، در تلگرافی به دهادلن، تاسف عمیق خود را از این حادثه اعلام کرده است.